

Андрій МОЩАНЕЦЬ¹

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Систематизовано наукові підходи до визначення дефініції «безпека». Наголошено на відсутності уніфікованого підходу до розуміння змісту поняття «економічна безпека держави» та систематизовано основні наукові погляди щодо його трактування. Проаналізовано особливості законодавчого використання категорії «економічна безпека». Окреслено ключові характеристики та функціональне значення економічної безпеки держави, а також з'ясовано її фундаментальну роль як матеріальної основи, що визначає реальні можливості забезпечення інших видів безпеки. Зазначено, що економічна безпека є багаторівневою системою, яка охоплює не лише загальнонаціональний рівень, але й інтегрує регіональні та локальні складові. Представлено низку підходів до визначення рівнів ієрархії основних видів економічної безпеки та запропоновано виокремити економічну безпеку територіальної громади як окремий рівень. Доведено, що економічна безпека держави починається з гарантії економічної безпеки територіальних громад. Проведеним дослідженням встановлено, що система економічної безпеки держави — це складна сукупність взаємопов'язаних між собою елементів, де кожна територіальна громада виконує роль базової структурної одиниці, на основі якої створюються умови для забезпечення стабільного функціонування національної економіки. Наголошено, що забезпечення економічної безпеки територіальної громади суттєво відрізняється

¹ аспірант, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, moshchanets_a@univer.km.ua, <https://orcid.org/0000-0002-5448-0578>.

від аналогічних процесів на рівні держави, регіону чи окремого підприємства. З'ясовано призначення і функції територіальних громад. Визначено, що важливою передумовою забезпечення життєдіяльності певної територіальної громади та ефективного виконання її функцій є гарантія належного рівня економічної безпеки. Виокремлено ключові характеристики економічної безпеки на локальному рівні. Установлено, що забезпечення економічної безпеки є одним із найбільш важливих пріоритетів територіальної громади. Окреслено загрози та визначено принципи економічної безпеки територіальної громади. Зазначено, що головною метою забезпечення економічної безпеки на локальному рівні має стати досягнення такого стану економіки, за якого територіальна громада буде здатна розвиватися й досягати економічних показників, необхідних для нормальної життєдіяльності суспільства. Запропоновано власний підхід до визначення поняття «економічна безпека територіальної громади».

Ключові слова: економічна безпека територіальної громади, система економічної безпеки, загрози економічній безпеці, принципи економічної безпеки.

Постановка проблеми. Сильна держава — це передусім сильна економіка. Саме від економічного розвитку країни залежить її конкурентоспроможність, рівень добробуту населення та стан національної безпеки.

На сьогодні Україна зіштовхнулася з найбільшими викликами за всю історію незалежності: спочатку деструктивні наслідки пандемії COVID-19, згодом — повномасштабна війна Росії проти України, енергетична криза та значні руйнування інфраструктури. Зазначені фактори значно вплинули на стан вітчизняної економіки й ставлять під загрозу подальший розвиток країни. Тому нові виклики вимагають нових рішень щодо гарантії економічної безпеки як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях.

Розробці ефективних заходів із забезпечення економічної безпеки територіальної громади перешкоджає відсутність усталеного трактування цієї категорії. Зокрема, немає правового закріплення згаданого поняття у вітчизняній нормативно-правовій базі. Крім того, наукова література практично не містить ґрунтовних досліджень, присвячених розкриттю змістовного наповнення дефініції «економічна безпека територіальної громади». Наведені обставини визначають актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому середовищі різні аспекти економічної безпеки досліджувалися цілою низкою вітчизняних науковців. Однак справедливо зазначити, що більшість наукових праць присвячені проблематиці та формуванню комплексного підходу до визначення стану економічної безпеки держави. У цьому контексті варто відзначити наукові доробки З. Б. Живко, О. В. Черевко, М. І. Копитко, Н. В. Зачосової, М. О. Живко, В. В. Середи, В. О. Занори, А. В. Бієвця,

М. М. Пендюри, О. В. Скорук та інших. Однак малодослідженими і не розкритими залишаються питання, пов'язані з вивченням економічної безпеки територіальних громад. Серед небагатьох науковців, які приділяють увагу цій проблематиці, слід виокремити М. В. Волосюк та І. В. Сіренка. Тому в сучасних умовах нові виклики лише посилюють важливість ґрунтовних досліджень та подальшого поглиблення теоретико-методологічних засад забезпечення економічної безпеки територіальних громад.

Мета статті полягає в дослідженні, обґрунтуванні та систематизації теоретичних аспектів забезпечення економічної безпеки територіальних громад.

Виклад основного матеріалу дослідження. Питання безпеки, починаючи з античних часів, досі перебуває в центрі уваги дослідників, державотворців, філософів та істориків. Доцільно зазначити, що з плином часу зміст категорії «безпека» стає значно ширшим та еволюціонує [1, с. 30]. Постійні війни та епідемії, політична нестабільність та економічний крах, а також інші кризові ситуації змушують змінювати сприйняття безпекової парадигми і наповнювати її новим змістом [2, с. 69]. Тому й не дивно, що на сьогодні в науковому колі існує ціла низка підходів щодо визначення поняття «безпека»:

- 1) безпека як стан, коли відсутні будь-які загрози;
- 2) безпека як стан захищеності від загроз і небезпек;
- 3) безпека як комплекс дій, спрямованих на мінімізацію потенційних загроз та створення безпечних умов для життєдіяльності людини.

Очевидно, що запропонована класифікація наукових підходів щодо визначення сутності поняття «безпека» не є вичерпною та не охоплює всі варіанти, що викладені в науковій літературі. Однак вона дозволяє уніфікувати найбільш поширені наукові погляди, що дає змогу отримати максимально цілісне, повне та загальне уявлення про категорію «безпека».

Подальше ґрунтовне дослідження безпекової концепції неможливе без використання філософської методології. Як відзначається в роботах деяких науковців, зокрема В. Пивоварова та С. Драчука, у філософському розумінні безпека має не лише соціальний зміст, а й виступає важливою складовою існування людини. При цьому науковці розглядають безпеку як соціальне явище і вважають, що вона існує в межах суспільства [3, с. 78]. Водночас Є. М. Нікіпелова зауважує, що категорія «безпека» набуває певного смислового навантаження лише у взаємозв'язку з конкретними сферами чи об'єктами людської життєдіяльності [1, с. 30]. Тому методологічні засади філософії дозволяють розглядати безпеку й усвідомлювати її необхідність у контексті забезпечення економічної безпеки держави.

Аналізуючи поняття «економічна безпека держави», зазначимо, що в українській науковій літературі також не існує єдиного підходу щодо трактування вищезазначеної дефініції. В одних випадках науковці розглядають зазначену дефініцію як певний стан національної економіки, в інших

— як важливу складову національної безпеки, в третій — як результат діяльності держави [4; 5; 6]. Слід зазначити, що вказані підходи не суперечать між собою, а навіть більше — доповнюють один одного.

Зауважимо, що визначення дефініції «економічна безпека» також міститись в українському законодавстві. Згідно з Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затвердженими Наказом Міністерства економічного розвитку та торгівлі від 29 жовтня 2013 р. № 1277, поняття «економічна безпека» слід розглядати як стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання [7]. Погоджуємося із цим визначенням та вважаємо, що вдалим є трактування економічної безпеки не лише як стану захищеності національних інтересів, але і як можливості забезпечення стійкого та збалансованого розвитку економіки держави.

Враховуючи наведену інформацію, вважаємо за необхідне виокремити ключові характеристики економічної безпеки держави:

— економічна незалежність, що передбачає самостійність держави у визначенні зовнішньої та внутрішньої економічної політики, можливість суб'єктів економічної безпеки держави вільно приймати й реалізувати економічні рішення, наявність виключного права на володіння, розпорядження та використання національним багатством тощо;

— економічний розвиток, тобто підвищення інноваційно-інвестиційної активності, створення конкурентоспроможної економіки, ведення ефективної фінансово-економічної політики;

— економічна стабільність — захист від внутрішніх та зовнішніх деструктивних чинників;

— економічна стійкість, що проявляється у здатності економіки ефективно відновлюватися після криз, швидко адаптуватися до змін безпечового середовища, протистояти зовнішнім та внутрішнім викликам, прогнозувати потенційні загрози та нейтралізувати їх;

— захист національних інтересів [6, с. 40].

Визначення теоретичних аспектів економічної безпеки дозволяє сформулювати її функціональне значення — збереження самостійності національної економіки, її конкурентоспроможності, забезпечення стійкості до дії внутрішніх та зовнішніх загроз, а також гарантування подальшого розвитку держави [8, с. 337]. У цьому контексті прослідковується фундаментальна роль економічної безпеки як матеріальної основи [9, с. 78], що визначає реальні можливості забезпечення інших видів безпеки, таких як: воєнна, зовнішньополітична, державна, інформаційна, екологічна безпеки, безпека критичної інфраструктури та кібербезпека України [10], і, таким чином, саме вона є підґрунтям для функціонування всієї системи національної безпеки держави.

Водночас деякі науковці акцентують увагу на тому, що економічна безпека є багаторівневою системою, яка охоплює не лише загальнонаціональний рівень, але й інтегрує регіональні та локальні складові [11, с. 98].

Слушною щодо цього є думка В. Гнатенка про те, що всі складові економічної безпеки перебувають у тісному взаємозв'язку між собою, причому науковець наголошує, що параметри кожної складової впливають на загальний стан економічної безпеки та її здатність протистояти дії внутрішніх та зовнішніх загроз як у поточній, так і в довгостроковій перспективі [12, с. 78].

Справедливо зазначити, що в науковій літературі досі відсутній єдиний підхід щодо визначення рівнів ієрархії основних видів економічної безпеки, що ускладнює розробку комплексної моделі цієї системи. Наприклад, О. Руда, та Л. Малюта пропонують розглядати економічну безпеку на рівнях держави, регіону та підприємства [13, с. 36]. Дещо відрізняється підхід Я. А. Жаліло, який визначає такі рівні економічної безпеки: рівень держави, рівень суб'єкта господарювання та рівень індивідуума [14, с. 88]. Зі свого боку, О. М. Бондаревська звертає увагу на те, що економічна безпека як система є сукупністю таких взаємозалежних елементів: глобального, міжнародного, національного, регіонального рівнів, а також рівнів окремо взятої господарської структури та особи [15, с. 54].

Ми підтримуємо наукові погляди щодо визначення рівнів економічної безпеки, адже кожен із викладених підходів тією чи тією мірою розкриває різні аспекти досліджуваної категорії, забезпечуючи більш повне її розуміння. Однак, враховуючи процеси децентралізації та деконцентрації публічної влади, посилення спроможності органів місцевого самоврядування, необхідності швидкого реагування на нові виклики та загрози, ми вважаємо за необхідне в контексті нашого дослідження серед рівнів ієрархії основних видів економічної безпеки виокремити також економічну безпеку територіальної громади. Тому узагальнену систему економічної безпеки, що базується на дослідженнях українських науковців, враховує нормативно-правову базу та запропонований нами підхід, можна представити таким чином (рис. 1).

Як видно з рис. 1, усі складові та рівні економічної безпеки мають взаємообумовлені зв'язки між собою. Внаслідок цього зміни, що відбуваються з одним із елементів системи, безпосередньо впливають й на інші її структурні одиниці та, як наслідок, на стан економічної безпеки загалом. У такій системі кожен вищий рівень ієрархії перебуває у прямій залежності від забезпечення економічної безпеки нижчих рівнів. Інакше кажучи, економічна безпека держави починається з гарантії економічної безпеки територіальних громад.

У зв'язку з викладеним, можемо констатувати, що система економічної безпеки держави — це складна сукупність взаємопов'язаних між собою елементів, де кожна територіальна громада виконує роль базової структурної одиниці, на основі якої створюються умови для ефективної протидії загрозам економічній безпеці, що є важливою умовою стабільного функціонування національної економіки. Тому успішний розвиток країни неможливий без виваженої економічної політики щодо вирішення проблем економічної безпеки на локальному рівні.

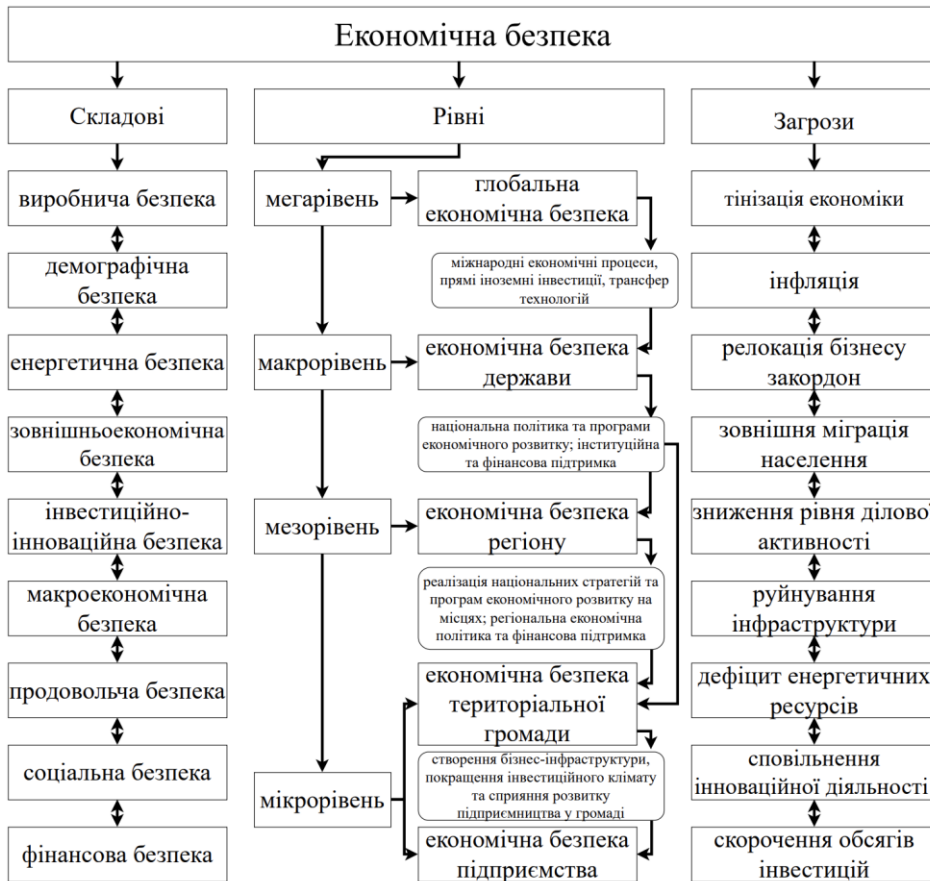

Рис. 1. Система економічної безпеки

Примітка: складено автором на основі джерел [7; 13; 14; 15].

У сучасних умовах розробці ефективних заходів із забезпечення економічної безпеки територіальної громади перешкоджає відсутність єдиного загальноприйнятого підходу до розуміння сутності цієї категорії. Серед небагатьох науковців, які запропонували своє визначення зазначеного поняття, слід виокремити М. В. Волосюк та І. В. Сіренка. На їхню думку, під поняттям «економічна безпека територіальної громади» слід розуміти «такий стан рівня життєздатності територіальної громади, що одночасно гарантує виконання місії і цілей її функціонування, сталість розвитку та забезпечення захищеності від внутрішніх і зовнішніх ризиків». Водночас автори наголошують, що економічну безпеку територіальної громади слід розглядати як систему, що складається з сукупності складових: економічної, інформаційної, екологічної та соціальної [16, с. 106–107]. Вдалим у такому підході вважаємо те, що науковці розглядають економічну безпеку як передумову реалізації функціонального призначення територіальної громади.

Водночас, не применшуючи значущості наукового доробку згаданих вище авторів, справедливо зазначити, що запропонований ними спосіб трактування категорії «економічна безпека територіальної громади» є застарілим та не враховує нових вимог та викликів сучасного світу, що може привести до неповноцінного розуміння сутності та значення забезпечення економічної безпеки на локальному рівні.

Недостатня увага науковців щодо висвітлення питань, пов'язаних з економічною безпекою територіальних громад, зумовлює гостру необхідність у формуванні власного підходу стосовно тлумачення згаданої категорії.

Слід зазначити, що забезпечення економічної безпеки територіальної громади суттєво відрізняється від аналогічних процесів на рівні держави, регіону чи окремого підприємства. Відповідно для того, щоб розкрити суть та змістовне наповнення економічної безпеки на локальному рівні, необхідно дослідити призначення і функції самої територіальної громади. Згідно із Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» під категорією «територіальна громада» слід розуміти жителів, які об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, селищ, міст, що мають єдиний адміністративний центр [17]. Водночас відповідно до Конституції України територіальна громада наділена правом самостійно або через представницькі органи вирішувати питання місцевого значення в межах чинного законодавства [18].

Проведений нами аналіз нормативно-правових актів засвідчив, що процес формування територіальних громад передбачає створення самостійних, економічно ефективних та самоврядних інституцій, які здатні успішно вирішувати питання місцевого значення.

Враховуючи викладене, складно не погодитися з думкою М. В. Коваліва та І. В. Крикавської, які визначають головним призначенням територіальної громади забезпечення життєдіяльності певної території [19, с. 155]. Для досягнення цього результату територіальні громади виконують низку важливих функцій, причому, як слушно наголошує О. І. Коркуна, функції територіальної громади виражають волю та інтереси її жителів [20, с. 28].

Аналіз практики показує, що історично територіальні громади реалізують функції, пов'язані з вирішенням здебільшого таких проблем:

— політичних (забезпечення права громадян брати участь у політичних процесах, а також вирішувати питання місцевого та державного значення);

— економічних (підвищення підприємницької активності, залучення інвестицій, виконання програм розвитку місцевої економіки, створення, реорганізація, ліквідація комунальних підприємств та контроль за їхньою діяльністю, а також вирішення інших питань місцевого економічного розвитку);

— соціальних (забезпечення належного рівня медичного обслуговування, організація якісних освітніх послуг та контроль за діяльністю нав-

чальних закладів, створення умов для реалізації права на працю, підвищення рівня зайнятості жителів громади, гарантія соціального захисту населення та вирішення інших завдань, що виникають на основі соціальних проблем [21, с. 156];

— культурних (формування передумов для функціонування культурних інституцій, сприяння розвитку освіти та науки, охорона пам'яток історії та культури);

— екологічних (охорона навколишнього природного середовища);

— господарських (розвиток місцевої інфраструктури, управління комунальним майном, що належить територіальній громаді, оптимізація роботи житлово-комунального господарства [22, с. 36]).

Як бачимо, територіальна громада є особливим суб'єктом місцевого самоврядування, якому належить визначальна роль у всіх сферах місцевого життя [23, с. 103–121].

Водночас важливою передумовою забезпечення життєдіяльності певної територіальної громади та ефективного виконання її функцій є гарантія належного рівня економічної безпеки, адже неможливо підтримувати в хорошому стані наявні та будувати нові транспортні розв'язки, здійснювати благоустрій територій, реалізовувати інвестиційні проекти, підтримувати функціонування комунального транспорту, надавати якісні медичні чи освітні послуги жителям територіальної громади без відповідного економічного підґрунтя. Тому ми погоджуємося з думкою М. М. Бурика та О. В. Попова про те, що економічна безпека територіальної громади є базисом для забезпечення основних потреб її мешканців, підвищення рівня їхнього життя та сприяння сталому розвитку відповідного муніципального утворення [24, с. 244].

Враховуючи зазначені аспекти, можемо виокремити ключові характеристики економічної безпеки на локальному рівні:

— економічна незалежність, яка полягає в можливості та реальній здатності територіальної громади самостійно керувати своїми економічними ресурсами та здійснювати економічну діяльність для підтримки високого рівня життя мешканців та задоволення їхніх потреб без залежності від зовнішнього фінансування;

— стабільність і стійкість економічного розвитку, що передбачає здатність економічної системи зберігати свою структуру, функціональне призначення та забезпечувати постійне зростання, незважаючи на кризи та загрози, які виникають як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі територіальної громади;

— підтримка місцевої економіки, що охоплює створення умов для розвитку малого та середнього бізнесу, залучення інвестицій, розбудову бізнес-інфраструктури, впровадження інноваційних технологій, розробку та впровадження стратегій місцевого економічного розвитку;

— захист економічних інтересів територіальної громади.

Виходячи із викладених особливостей економічної безпеки територіальної громади, пропонуємо розглядати її як ключовий елемент у системі соціально-економічної стабільності на місцевому рівні. Таким чином, забезпечення економічної безпеки є одним із найбільш важливих пріоритетів

територіальної громади. Підтвердження цього є закріплена у ст. 17 Конституції України норма, згідно з якою забезпечення економічної безпеки є справою всього українського народу, а відтак — і жителів територіальної громади та відповідних органів місцевого самоврядування, які представляють їхні інтереси [18].

Враховуючи вищевикладене, можемо встановити, що загрози, які стосуються економічної безпеки, безпосередньо впливають і на стан територіальної громади загалом. Інакше кажучи, будь-які деструктивні та дестабілізуючі фактори, що позначаються на економічній безпеці, знижують її рівень життєдіяльності територіальної громади.

Під загрозами економічній безпеці в межах нашого дослідження слід розуміти сукупність реальних та потенційних чинників, що перешкоджають реалізації економічних інтересів територіальної громади. За загальним правилом, у науковій літературі загрози економічній безпеці прийнято поділяти на зовнішні та внутрішні.

Серед головних зовнішніх економічних загроз можемо виокремити такі: вплив глобальних кризових явищ, високий рівень інфляції, нестійка грошово-кредитна політика, низький рівень захисту банківської системи, нестабільність у правовому регулюванні економічних відносин, погіршення економічної ситуації внаслідок бойових дій тощо.

До внутрішніх загроз належать скорочення чисельності економічно активного населення територіальної громади, зниження рівня підприємницької активності, зростання рівня безробіття, значні вияви корупції, релокація бізнесу закордон, дефіцит енергоресурсів, зменшення інвестиційної привабливості, втрата конкурентоспроможності місцевих виробників, відтік інтелектуального капіталу, скорочення науково-технологічного потенціалу територіальної громади, руйнування інфраструктури, знищення виробничих підприємств, втрата доступу до видобутку та експорту корисних копалин, обмеження виробничих потужностей та інші.

Крім того, сучасні тенденції трансформації економічних відносин характеризуються стрімким впровадженням цифрових технологій, що може слугувати додатковим джерелом внутрішніх та зовнішніх загроз для економічної безпеки територіальних громад. Це пов'язано з ризиками кібератак, витоку персональних даних, збоїв у роботі комп'ютеризованих систем, розповсюдженням дезінформації, підвищенням рівня кіберзлочинності, зниженням конкурентоспроможності місцевої економіки через відсутність перспектив інноваційного розвитку, браком доступу до цифрових технологій тощо. Однак, з іншого боку, процеси цифровізації сприяють формуванню нових форм підприємництва, зростанню продуктивності праці, підвищенню прозорості економічних відносин та забезпеченню можливості їх моніторингу, що позитивно впливає на загальну економічну ситуацію.

Зрозуміло, що вищевикладений перелік загроз економічній безпеці територіальної громади не є вичерпним, він постійно змінюється. Саме тому сучасні виклики вимагають рішучих дій щодо гарантії економічної безпеки, причому головною метою забезпечення економічної безпеки на ло-

кальному рівні має стати досягнення такого стану економіки, за якого територіальна громада буде здатна розвиватися й досягати економічних показників, необхідних для нормальної життєдіяльності суспільства.

Методологічною основою розробки системи забезпечення економічної безпеки територіальної громади виступають принципи, на яких вона ґрунтується [25, с. 330]. Зазначимо, що в контексті нашого дослідження принципи економічної безпеки територіальної громади слід трактувати як основні положення, які є вирішальними під час прийняття рішень, обрання заходів та формування стратегій щодо процесів забезпечення захисту економічних інтересів територіальної громади (табл. 1).

Таблиця 1

Основні принципи економічної безпеки територіальної громади

Принцип	Сутність
Верховенства права	забезпечення економічної безпеки територіальної громади має здійснюватися відповідно до вимог чинного законодавства
Обґрунтованості	формування структури забезпечення економічної безпеки має відповідати вимогам сучасності
Системності	розгляд економічної безпеки територіальної громади як елемента в загальній системі економічної безпеки держави й врахування наявних взаємозв'язків та взаємозалежностей з вищими рівнями в цій структурі
Своєчасності	оперативне прийняття рішень щодо нейтралізації загроз у економічній сфері
Балансу інтересів	рішення приймаються на основі врахування інтересів усіх учасників економічного процесу
Адаптивності	система управління економічною безпекою повинна пристосовуватися до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі територіальної громади
Емерджентності	заходи, які впроваджуються на основі взаємодії різних суб'єктів (влади, бізнесу, громадськості, наукових інституцій та інших), дозволяють отримати нові умови та можливості щодо забезпечення економічної безпеки територіальної громади

Примітка: складено автором.

Проаналізувавши всі викладені вище теоретичні положення і взявши їх за основу, вважаємо за доцільне сформулювати власний підхід до визначення дефініції «економічна безпека територіальної громади», яку ми пропонуємо розглядати як комплексну категорію, що характеризує спроможність територіальної громади підтримувати власну життєдіяльність, задовольняти інтереси місцевих жителів, здійснювати самостійно економічну політику та забезпечувати сталий місцевий економічний розвиток, а також ефективно протистояти внутрішнім та зовнішнім загрозам.

Висновки з проведеного дослідження. Узагальнюючи вищевикладене, доходимо висновку, що забезпечення економічної безпеки територіальних громад є надзвичайно актуальною науковою проблемою, від розв'язання якої залежить не лише вирішення локальних питань, а й досягнення економічної стабільності на загальнодержавному рівні. Водночас понятійно-категорійний апарат в окресленій сфері перебуває на стадії формування, що прослідковується у відсутності чітко визначених і загальноприйнятих наукових підходів до визначення базових термінів та понять. Це зумовлено відносною новизною самої проблематики забезпечення економічної безпеки територіальних громад, а також динамічними змінами зовнішнього та внутрішнього середовища, які формують нові виклики та загрози й впливають на економічну ситуацію.

Перспективи подальших досліджень полягають у виконанні більш детального аналізу теоретичних положень та практичних аспектів особливостей забезпечення економічної безпеки територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Нікіпелова Є. М. Сутність поняття «безпека» та його використання у системі державного управління й міжнародних відносин. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2018. № 10 (1). С. 29–35. URL: <https://t.ly/tISMJ>.
2. Корж І. Безпека: методологічні підходи до поняття. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2019. № 8. С. 68–72. URL: <https://t.ly/J6kqv>.
3. Пивовар В., Драчук С. Філософські проблеми безпеки як методологічна основа забезпечення безпеки фондового ринку. *Правова інформатика*. 2007. № 2. С. 77–82. URL: <https://t.ly/THgNL>.
4. Економічна безпека держави / за ред. З. Б. Живко. Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2019. 240 с. *ChNU Repository*. URL: <https://t.ly/gJTJ0>.
5. Пендюра М. М. Національна безпека України в контексті сучасних європейських геополітичних трансформацій. Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2005. 212 с.
6. Скорук О. В. Економічна безпека держави: сутність, складові елементи та проблеми забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. № 6. С. 39–42. URL: <https://t.ly/kF9 m>.
7. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://t.ly/vuLxB>.
8. Сак Т. В. Економічна безпека України: поняття, структура, основні тенденції. *Інноваційна економіка*. 2013. № 6. С. 336–340. *Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського НАН України*. URL: <https://t.ly/vnnV9>.
9. Акімова Л. М. Механізм державного управління забезпечення економічної безпеки в Україні. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 324 с.
10. Про національну безпеку України. Закон України від 21.06.2018 р. № 2469–VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 5.
11. Олійничук О. Система економічної безпеки держави та рівні її формування: концептуальні аспекти. *Галицький економічний вісник*. 2015.

- Том 18, № 1. С. 93–100. *DSPACE at West Ukrainian National University*. URL: https://t.ly/hGn_g.
12. Гнатенко В. Основні складові економічної безпеки держави. *Науковий вісник: Державне управління*. 2021. № 1. С. 66–82. URL: [https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1\(7\)-66-82](https://doi.org/10.32689/2618-0065-2021-1(7)-66-82).
 13. Руда О., Малюта Л. Організація економічної безпеки в контексті активізації розвитку товаровиробництва. *Галицький економічний вісник*. 2012. № 3 (36). С. 35–42. *Open Access repository of Ternopil National Technical University Ivan Pul'uj*. URL: <https://t.ly/L6ua->.
 14. Жаліло Я. О. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави. Київ : НІСД, 2009. 336 с. *Національний інститут стратегічних досліджень*. URL: <https://t.ly/QQiaX>.
 15. Бондаревська О. М. Економічна безпека регіонів у системі економічної безпеки держави. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 1. С. 54–57. URL: <https://t.ly/OYY0u>.
 16. Волосюк М. В., Сіренко І. В. Економічна безпека територіальної громади в системі забезпечення її сталого розвитку. *Економіка та держава*. 2021. № 6. С. 105–109. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.6.105>.
 17. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97–ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
 18. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
 19. Ковалів М. В., Крикавська І. В. Територіальна громада як носій функцій місцевого самоврядування. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. № 2. С. 155–158. URL: <https://t.ly/da58L>.
 20. Коркуна О. І. Формування понятійно-категоріального апарату територіальних громад. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2019. № 3. С. 26–29. *Державна установа Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України*. URL: <https://t.ly/VIdTA>.
 21. Мішина Н. В. Соціальна функція місцевого самоврядування в Україні: теоретичні та прикладні проблеми. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015. № 17. С. 156–157. *Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського НАН України*. URL: <https://t.ly/fNfyS>.
 22. Беновська Л. Я. Територіальна громада як суб'єкт регулювання розвитку територій: теоретичні аспекти. *Регіональна економіка*. 2018. № 1. С. 30–39. URL: <https://t.ly/bpJ-1>.
 23. Батанов О. В. Функції територіальних громад як суб'єктів місцевого самоврядування в Україні. Дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2000. 257 арк.
 24. Бурик М. М., Попов О. В. Забезпечення економічної безпеки територіальних громад в умовах бойових дій на території України. *Економіка і регіон*. 2023. № 4. С. 243–248. URL: [https://doi.org/10.26906/EiR.2023.4\(91\).3219](https://doi.org/10.26906/EiR.2023.4(91).3219).
 25. Ібрагімов Е. Е. Принципи побудови економічної безпеки підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 330–333. URL: <https://t.ly/APAIQ>.

Надійшла до редакції 30.10.2024
Рекомендовано до друку 23.12.2024

Andrii MOSHCHANETS

(Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law)

Conceptual Framework For Ensuring Economic Security Of Territorial Communities In Ukraine

The article systematises scientific approaches to the definition of «security». The author emphasises the lack of a unified approach to understanding the content of the concept of «economic security of the state» and outlines the main scientific views on its interpretation. The peculiarities of the legislative use of the category «economic security» are analysed. The main characteristics and functional significance of the economic security of the state are outlined, and its fundamental role as a material basis for determining the real possibilities of ensuring other types of security is emphasised. It is noted that economic security is a multi-level system, covering not only the national level but also integrating regional and local components. A number of approaches to determining the levels of the hierarchy of the main types of economic security are presented, and it is suggested that the economic security of a territorial community should be considered as a separate level. It is proved that the state's economic security begins with ensuring the economic security of the territorial communities. The study has established that the state's economic security system is a complex set of interrelated elements, where each territorial community acts as a basic structural unit on the basis of which conditions are created to ensure the stable functioning of the national economy. It is emphasised that ensuring the economic security of a territorial community differs significantly from similar processes at the level of the state, region, or individual enterprise. The purpose and functions of territorial communities are clarified. It emphasises that an important prerequisite for ensuring the vital activity of a given territorial community and the effective performance of its functions is to ensure an adequate level of economic security. It is emphasised that an important prerequisite for ensuring the vital activity of a given territorial community and the effective performance of its functions is to ensure an adequate level of economic security. The key characteristics of economic security at the local level are highlighted. Threats are outlined and a territorial community's economic security principles are defined. A personal approach to the definition of the concept of «economic security of a territorial community» is proposed.

Keywords: *economic security of a territorial community, economic security system, threats to economic security, principles of economic security.*